

“

Θεωρίες της ανθρώπινης ανάπτυξης

“

Γιατί η συμπεριφορά μας ως
ενηλίκων είναι τόσο διαφορετική
από τη συμπεριφορά μας στη
βρεφική ηλικία;

”

Γιατί μερικά παιδιά μαθαίνουν
γρήγορα και άλλα πιο αργά;

“

Γιατί τα περισσότερα παιδιά
περπατούν περίπου στην ηλικία των
12 μηνών;”

“

Εξέλιξη: μια σειρά προοδευτικών
αλλαγών, οι οποίες ακολουθούν
κάποιο **πρότυπο**

”

Το μοντέλο της ωρίμανσης (Arlond Gessel 1880-1961)

- ▶ Η ανάπτυξη καθορίζεται από βιολογικούς παράγοντες/ωρίμανση.
- ▶ Το περιβάλλον δεν ευθύνεται για την «αλλαγή»

Η θεωρία της συμπεριφοράς (συμπεριφορικό μοντέλο)

- ▶ Η ανάπτυξη ωθείται από το **περιβάλλον!**
- ▶ Αν οι **συνέπειες** μιας συμπεριφοράς είναι καλές, η συμπεριφορά ενισχύεται
  - ▶ Πχ: Μελετώ, παίρνω καλούς βαθμούς, συνεχίζω να μελετώ...
- ▶ Το νεογέννητο παιδί είναι αμαθές (**tabula rasa**)
- ▶ Κρίσιμος Παράγοντας: **Εμπειρία!** (και όχι η ηλικία)
- ▶ Βάση για την κατανόηση της συμπεριφοράς είναι τα **εξωτερικά ερεθίσματα**.
- ▶ τα **άμεσα παρατηρήσιμα** γεγονότα είναι αυτά που αποτελούν σημείο μελέτης.

Θεωρία Συντελεστικής Μάθησης (Skinner) (μορφή συμπεριφορισμού)

η συχνότητα μιας συμπεριφοράς μπορεί:

- ▶ Να αυξηθεί αν ακολουθείται από μια ευρεία ποικιλία **ενισχυτών** (reinforcers) –τροφή, ποτό, έπαινο, ένα φιλικό χαμόγελο, ή ένα καινούργιο παιχνίδι–
- ▶ Να μειωθεί μέσω της **τιμωρίας** (punishment), όπως η αποδοκιμασία ή η αφαίρεση προνομίων.

Μοντέλο Κοινωνικής Μάθησης (Albert Bandura)

Μαθαίνουμε όταν παρατηρούμε κάποιον άλλο (μάθηση μέσω μίμησης)

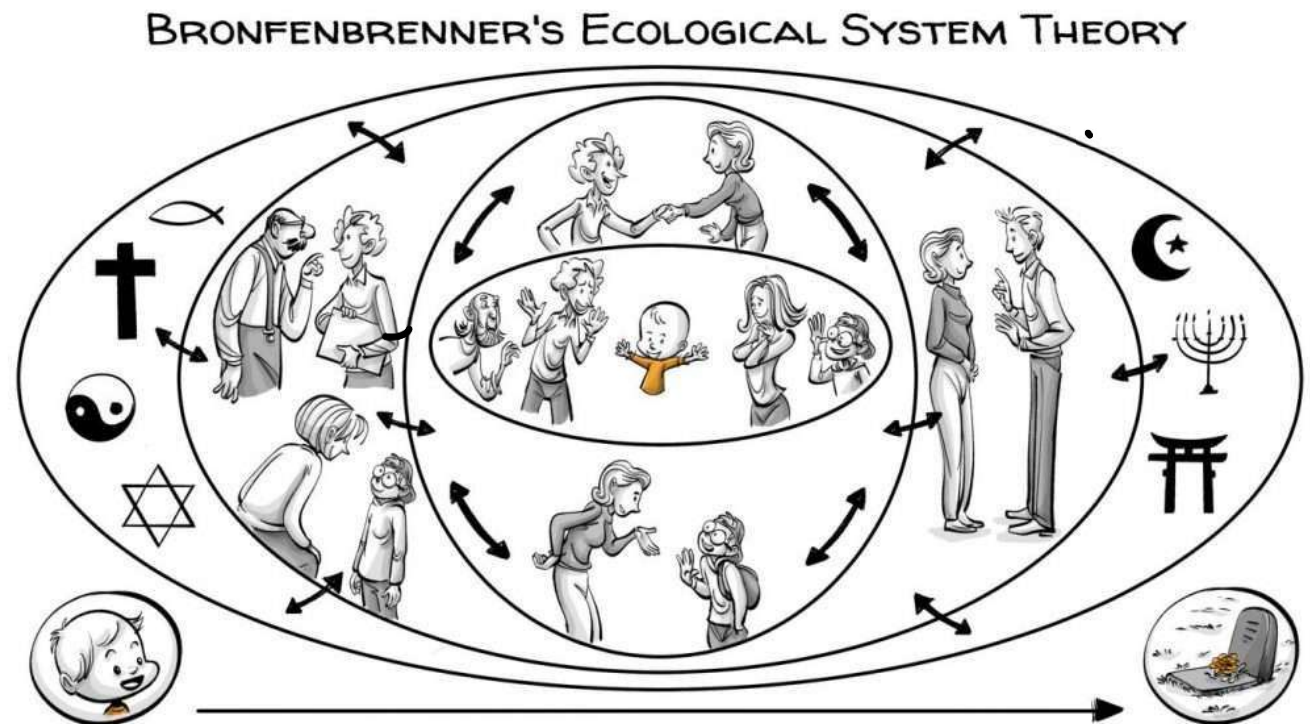
Το μωρό που χτυπά παλαμάκια με τα χέρια του όταν κάνει το ίδιο η μητέρα του, το παιδί που χτυπάει θυμωμένο τον συμπαίκτη του με τον ίδιο τρόπο που τιμωρείται στο σπίτι, και η έφηβη που φοράει τα ίδια ρούχα και έχει το ίδιο χτένισμα με τις φίλες της στο σχολείο, αποτελούν όλες περιπτώσεις που φανερώνουν μάθηση μέσω παρατήρησης.

Κοινωνικο-Πολιτισμική Θεωρία (Lev Vygotsky)

- ▶ Η ανάπτυξη πυροδοτείται δια των **κοινωνικών συναλλαγών** ανάμεσα στα μέλη μίας πολιτισμικής ομάδας
- ▶ τα παιδιά αντιλαμβάνονται και κατανοούν τον κόσμο καθώς **συναναστρέφονται** με τους ενήλικες και τα άλλα παιδιά στην επίλυση προβλημάτων
- ▶ Το παιδί μαθαίνει παρέα με έναν σημαντικό άλλο (μέντορα)

βιο-οικολογική προσέγγιση του Urie Bronfenbrenner

Το άτομο
αναπτύσσεται μέσα
σε ένα σύνθετο
σύστημα σχέσεων
που επηρεάζεται από
πολλαπλά επίπεδα
του περιβάλλοντος

Ψυχαναλυτική Προσέγγιση

- ▶ Τα παιδιά περνούν μέσα από μια σειρά σταδίων κατά τα οποία αντιμετωπίζουν συγκρούσεις ανάμεσα στις βιολογικές ορμές και τις κοινωνικές προσδοκίες.

Η ψυχαναλυτική προσέγγιση

Τα παιδιά γεννιούνται με **σεξουαλικές ενορμήσεις**.

Καθώς οι ενήλικες τα βοηθούν να μάθουν να τις ελέγχουν, τα παιδιά **αρχίζουν να διακρίνουν το σωστό και το λάθος και έτσι κοινωνικοποιούνται**.

Ψυχαναλυτικό Μοντέλο (Sigmund Freud)

- ▶ Δώστε μου τα παιδιά ηλικίας μέχρι επτά χρονών και ύστερα ας τα πάρει όποιος θέλει. *(Saint Frances Xavier)*

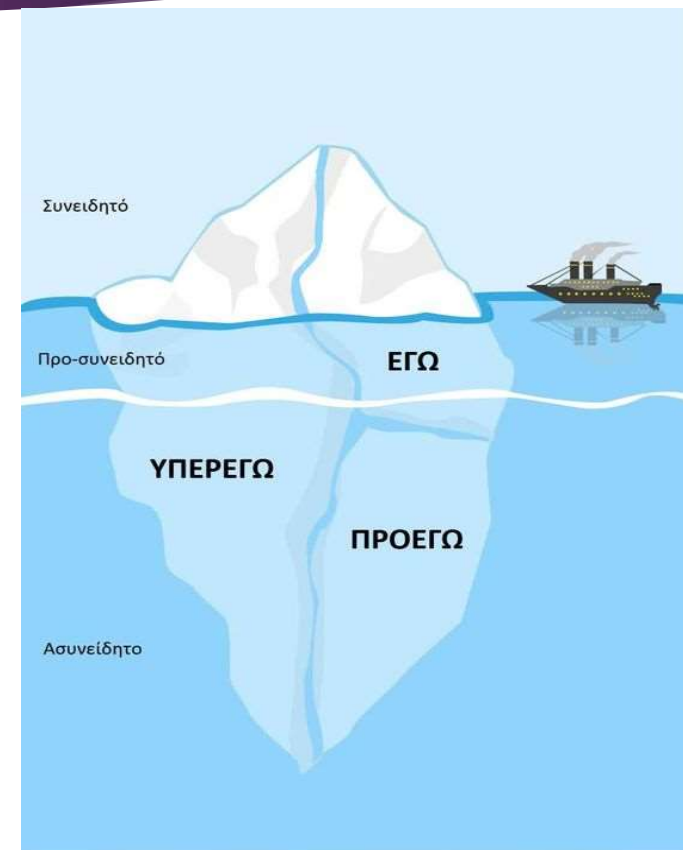
Ο άνθρωπος: Βιολογικό ον/ένστικτα

Libido (ψυχική ενέργεια)

Τα τρία μέρη της ανθρώπινης ψυχής

- ▶ **Εκείνο** (id): ασυνείδητο, το βασίλειο του μη λογικού, τα ένστικτα, τα πάθη (ο άνθρωπος ως ζώο)
- ▶ **Εγώ** (ego): συνείδηση, αντίληψη, «αρχή της πραγματικότητας»
- ▶ **Υπερεγώ** (super ego) : μετά τα 4 έτη, πρώτες ενοχές, στοχεύει στην τελειότητα, τιμωρεί, ηθικοί κανόνες

Μηχανισμοί Άμυνας

- ▶ **Εκλογίκευση:** (εσφαλμένες-κοινωνικά αποδεκτές ερμηνείες)
«δεν έγραψα καλά στις εξετάσεις... Μα ήταν υπερβολικά δύσκολα τα θέματα»
- ▶ **Προβολή:** (αποδίδω στον άλλο μη αποδεκτές δικές μου επιθυμίες)
«Μισώ τον δάσκαλό μου... εκείνος με μισεί»
- ▶ **Παλινδρόμηση:** επιστρέφω σε προηγούμενο αναπτυξιακό στάδιο
«επιστρέφω στο στοματικό στάδιο και ... έχω επεισόδια υπερφαγίας»

Μηχανισμοί Άμυνας

- ▶ **Μετάθεση** : (μεταφορά συναισθηματικής αξίας σε άλλον/η)

«η εχθρότητα για τον σύντροφό μου κατευθύνεται προς το παιδί μου, τους μαθητές μου, το κατοικίδιό μου»

- ▶ **Απώθηση** : απομάκρυνση από τη συνείδηση αναπαραστάσεων

«ξεχνώ το ραντεβού με τον οδοντίατρό μου»

- ▶ **Μετουσίωση** : μεταθέτω μη αποδεκτή ορμή σε κοινωνικά αποδεκτές δράσεις

«οδοντίατροι και χειρουργεί μετουσιώνουν σαδιστικές τάσεις» (::)

Βασικά στοιχεία της θεωρίας του Freud

1. **Στα πέντε πρώτα χρόνια της ζωής**, θεμελιώνονται τα βασικά στοιχεία της προσωπικότητας του ατόμου.
2. Σε κάθε στάδιο, οι επιδιώξεις του "Εκείνο" για ικανοποίηση των παρορμησέων του εστιάζονται σε **διαφορετική περιοχή του σώματος** και στις δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτή.
3. Η αποτυχία της ικανοποίησης των αναγκών κάποιου σταδίου μπορεί να οδηγήσει στην **καθήλωση** του ατόμου σε αυτό το στάδιο και να εμποδίσει την περαιτέρω φυσιολογική ανάπτυξη.

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (1 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Πρώτη βρεφική ηλικία (γέννηση έως 18 μηνών)	Στοματικό στάδιο	Ικανοποίηση μέσω του στόματος (θηλασμός, πιπίλισμα)

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (2 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Δεύτερη βρεφική ηλικία (18 μηνών -3 ετών)	Πρωκτικό στάδιο	Απόκτηση ελέγχου των σφιγκτήρων

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (3 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Νηπιακή ηλικία (3-6 ετών)	Φαλλικό στάδιο	Ενασχόληση με τα γεννητικά όργανα (Οιδιπόδειο σύμπλεγμα)

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (4 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Σχολική ηλικία (6-12 ετών)	Λανθάνουσα σεξουαλικότητα	Διοχέτευση της ενέργειας σε πνευματικές δραστηριότητες

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (5 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Εφηβική ηλικία (μετά το 12 ^ο έτος)	Γενετήσια σεξουαλικότητα	Έντονη στροφή προς τα μέλη του αντίθετου φύλου

Η προσαρμογή σε κάθε στάδιο ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης (1 από 2)

Στάδιο	Επιτυχής προσαρμογή	Αποτυχία προσαρμογής
Στοματικό στάδιο	Αναγνώριση ατομικών αναγκών	Εξάρτηση από δραστηριότητες όπως κάπνισμα, φαγητό, αλκοόλ
Πρωκτικό στάδιο	Επιτυχής άσκηση αυτοελέγχου	Υπερβολικά συγκρατημένη ή παρορμητική προσωπικότητα, ιδεοψυχαναγκασμοί
Φαλλικό στάδιο	Διαμόρφωση υγιούς σεξουαλικής ταυτότητας	Αλαζονεία, ναρκισσισμός, ομοφυλοφιλία

Η προσαρμογή σε κάθε στάδιο ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης (2 από 2)

Στάδιο	Επιτυχής προσαρμογή	Αποτυχία προσαρμογής
Λανθάνουσα σεξουαλικότητα	Απορρόφηση νέων γνώσεων	Αποτυχίες στη μάθηση
Γενετήσια σεξουαλικότητα	Επιτυχείς ετερόφυλες σχέσεις	Ανεπιτυχείς ετερόφυλες σχέσεις

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Θεωρίας του Freud

- ✓ Λαμβάνει υπόψη τις ασυνείδητες διαδικασίες.
- ✓ Δίνει έμφαση στις σημασίες των πρώτων εμπειριών.

- ✓ Παρουσιάζει πολλές ασάφειες.
- ✓ Δεν είναι δυνατόν να ελεγχθεί πειραματικά.
- ✓ Η θεωρία για την ανάπτυξη απορρέει από διαπιστώσεις που απορρέουν από τη ψυχοπαθολογία.